

Åtgärdsprogram för forskarutbildningen 2003

Genom rektors beslut 2002-06-24 om ett handlingsprogram för Uppsala universitets kvalitetsutveckling 2002/2003 initierades en utvärdering av universitetets forskarutbildning. Utvärderingen har bestått av en enkätundersökning till samtliga doktorander samt – utifrån denna – en självvärdering vid institutionerna. Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden har utifrån dessa dokument gjort en analys som utmynnar i följande förslag till åtgärder för att förbättra kvaliteten i forskarutbildningen. Åtgärdsprogrammet är indelat i åtta analysområden som identifierats bland enkätsvar och självvärderingar.

Förhållandet institution-doktorand

- Introduktionsprogram för nya doktorander med information om institutionen och forskarutbildningen bör regelmässigt förekomma liksom andra insatser för att göra doktoranderna delaktiga i institutionens olika verksamheter.
- Regelbundna utvecklings-/medarbetarsamtal mellan doktorand och prefekt/studierektor (separerade från handledning) bör förekomma.
- Aktiv användning av och bättre information om nyttan med individuella studieplaner bör eftersträvas, från såväl fakultetsnämndens som institutionernas sida, så att studieplanerna kan tjäna som ömsesidiga styrdokument för forskarutbildningen.
- Möjligheten att införa en fadderverksamhet, lik den på Institutionen för psykologi samt Ekonomisk-historiska och Nationalekonomiska institutionerna, bör övervägas.
- Doktorander skall i görligaste mån under fyra års nettostudietid beredas arbetsplats med tillgång till dator och utskriftsmöjligheter.

Läskurser

- Informationen till doktoranderna om kursutbud och upplägg av kurser bör förbättras.
- Handledarna bör ta en aktiv roll i planeringen av kursdelen för sina resp. doktorander.
- Möjligheten att utveckla fakultetsgemensamma kurser enligt en modell, där t.ex. 3 poäng är gemensamma och 2 poäng ämnesspecifika, bör utredas. Den ämnesspecifika delen ges då enskilt på institutionerna efter baskursen.
- Ett arbete på att länka doktorandernas behov av kurser till det nationella och internationella utbudet bör initieras på institutionsnivå. Ett samarbete om doktorandkurser med motsvarande institutioner vid andra universitet är särskilt angeläget för institutioner med få doktorander.
- En kontinuerlig diskussion bör föras på institutionerna om kursutformning och arbetsinsats i relation till antal kurspoäng. Institutionerna bör också noga överväga förhållandet mellan kravet på kursläsning och avhandlingsarbetets omfång.

Handledning

- Antalet doktorander per handledare bör ses över och vid nyantagning bör stor hänsyn tas till handledarkapacitet, d.v.s. institutionsledningen bör vara uppmärksam på att handledare inte belastas med fler doktorander än vad som är rimligt.
- Doktoranders möjlighet att byta handledare bör underlättas. Initiativ skall kunna komma från både doktorander och handledare.
- Institutionerna bör skapa rutiner för en tät kontakt med doktorandföreningen/motsv. vid institutionen så att missnöjesyttringar snabbt kan fångas upp.
- På institutionerna bör diskuteras vad en öppen stämning på seminarier innebär och vad som ev. brister på den egna institutionen.
- En jämnare könsfördelning bland institutionernas handledare måste eftersträvas. Fler kvinnliga handledare och förebilder behövs inom de flesta av fakultetens forskarutbildningsämnen. Institutionerna bör genom det nyligen införda obligatoriska systemet med biträdande handledare tillse att fler kvinnor blir involverade i handledning av doktorander.
- Institutionerna bör verka för att det "kollegiala samtalet" utvecklas, t.ex. genom att handledarna ges möjlighet till "nätverksstöd" eller genom att grupphandledning lik den vid Institutionen för freds- och konfliktforskning införs.

Genomströmning

- Vid vissa institutioner blir genomströmningen låg därför att avhandlingarna görs alltför omfattande. En stärkt problemfokusering och avgränsning av forskningsuppgiften möjliggör ofta både minskat omfång på avhandlingen och höjd vetenskaplig kvalitet.

Pedagogisk meritering och undervisning

- Information om den pedagogiska kursen skall ges av institutionen och tydliga regler för ersättning/tillgodoräknande för deltagare i pedagogiska kursen utarbetas.
- Institutionen bör utarbeta en plan för varje enskild doktorand så att kombinationen undervisning – forskarutbildning (avhandlingsskrivande och kursläsning) blir möjlig.
- Institutionen bör konkret stödja doktoranders pedagogiska insatser, genom att t.ex. ge doktoranden ett initialt stöd från kursledare/mentorer vid ny undervisning.
- Tydliga schabloner för ersättning/tillgodoräknande av olika typer av undervisningsinsatser bör finnas.
- Doktoranderna bör informeras om betydelsen av pedagogisk meritering för en akademisk karriär.

Förberedelser för det post-doktorala livet

- Introduktion (t.ex. i kursform) i hur ansökningar till forskningsfinansiär skall utformas, bör ges av erfarna forskare vid institutionen.
- Institutionen bör tydliggöra att forskarutbildningen syftar till att förbereda för ett arbete både utanför och inom universitetet. Frågan om doktorandens arbete efter examen bör hållas levande under hela forskarutbildningen, både vid utvecklingssamtal och i handledningen.
- Eftersom forskarutbildningen skall bidra till att doktoranden utvecklar en identitet som forskare bör institutioner där doktoranderna (hittills) inte ansett att utbildningen gett denna identitet försöka klarlägga orsakerna och vidta nödvändiga åtgärder.
- Frågan om hur väl forskarutbildningen förbereder doktoranderna för det post-doktorala livet har fler dimensioner än vad som täcks in av frågorna i doktorandenkäten. Fakultetsnämnden ämnar genom studierektorerna initiera en fördjupad undersökning av frågan vid fakultetens institutioner.

Nationella och internationella kontakter under forskarutbildningen

- Institutionen bör ge information om och ekonomiskt stöd till doktorander för deltagande med presentationer vid nationella och internationella konferenser och seminarier.
- Handledarna bör aktivt uppmuntra doktorander till nationella och internationella kontakter.
- Handledarna bör underlätta för doktorander, som så önskar, att förlägga delar av utbildningen vid utländskt lärosäte och därvid informera om möjligheter att söka ekonomiska bidrag.

Finansiering

- Institutionerna bör i görligaste mån begränsa användningen av utbildningsbidrag till maximalt ett år. Om utbildningsbidrag tillämpas bör institutionerna täcka kostnaderna för tilläggsförsäkringar.
- Endast stipendier med fullgott grundskydd bör tillämpas. Om stipendier tillämpas bör institutionerna täcka kostnaderna för tilläggsförsäkringar.
- Institutionerna bör skapa tydliga regler för övergången från en finansieringsform till en annan.

Samhällsvetenskapliga fakultetsnämndens fullständiga analys och förslag till åtgärder återfinns på universitetets webbplats www.samfak.uu.se/fu